

ВЈЕЖБА κβ'. Αναλίζεραј и преведи: α' Ἡ Σπαρτάκου, τοῦ τῶν δοῦλων ἡγεμόνος, δόξα ἀθάνατος ἐστίν. β' Χρηστοὶ ἡγεμόνες ἐν τοῖς ἀγῶσι σφζουοῖ τὴν πατρίδα. γ' Ἠγεμόνας ἀγαθοὺς Ὅμηρος ποιμένας λεῶν λέγει. δ' Οἱ Ἑλλήνων ὀπλιταὶ θώρακᾶ ἔχουσι καὶ κόρυν καὶ κνημίδας καὶ ἀσπίδα. ε' Ἐν τῷ χειμῶνι οἱ ναῦται εἰς λιμένας φεύγουσιν. ζ' Ἐν τῇ ὕλῃ συχναὶ εἰσὶν ἀηδόνες. ζ' Οἱ δελφίνες, ὡς λέγεται, πάνυ φιλάνθρωποι εἰσιν. η' Εἰκότως τὴν ἀχαριστιᾶν ἡγεμόνα ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ λέγουσιν. θ' Αἱ ἀσπίδες τῶν Ἑλλήνων μικραὶ ἦσαν.

Г р а д и в о : промјена именица *n*-основа (GGJ, §131-138).

П о ј а в е : *енклиза*, у ἀθάνατος ἐστίν, συχναὶ εἰσὶν и φιλάνθρωποι εἰσὶν; *δβα акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у ἡγεμόνας ἀγαθοὺς ποιμένας λεῶν λέγει и τὴν ἀχαριστιᾶν ἡγεμόνα λέγουσιν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*duces bonos populorum pastores appellat* и *animum ingratum ducet apellant*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*води назива почелом и називају незахвалност вођом*); *парафраза*, у грч. ἐν τῷ χειμῶνι, тј. лат. *hieme* и срп. *зимџ*, и у грч. τὴν ἀχαριστιᾶν ἡγεμόνα ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ λέγουσιν, тј. лат. *animum ingratum ad turpitudinem ducere dicunt* и срп. *кажу да незахвалност води ка срамоти*; *супстантивизација*, у τὰ αἰσχρὰ (= лат. *turpitudō*, срп. *срамота*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀγῶσι** – dat mpl, ἀγῶν *pugna*, *борба*; **ἀηδόνες** – nom mpl / fpl, ἀηδῶν *lusciniā*, *славиј*; **ἀσπίδα** – acc fsg, ἀσπίς *scutum*, *clipeus*, *штит*; **ἀσπίδες** – nom fpl, ἀσπίς *scutum*, *clipeus*, *штит*; **ἀχαριστιᾶν** – acc msg, ἀχαριστιᾶ *anīmus ingrātus*, *незахвалност*; **δελφίνες** – nom mpl, δελφίς *delphīnus*, *делфин*; **δόξα** – nom fsg, δόξα *fama*, *gloria*, *глас*, *чувење*, *слава*; **δοῦλων** – gen mpl, δοῦλος *servus*, *роб*; **Ἑλλήνων** – gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **ἡγεμόνα** – acc msg, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **ἡγεμόνας** – acc mpl, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **ἡγεμόνες** – nom mpl, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **ἡγεμόνος** – gen msg, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **θώρακᾶ** – acc msg, θώραξ *thorax*, *оклоп*; **κνημίδας** – acc fpl, κνημῖς *tibiae*, *назубак*; **κόρυν** – acc fsg, κόρυς *galea*, *кацига*; **λεῶν** – gen mpl, λεῷς *populus*, *народ*; **λιμένας** – acc mpl, λιμὴν *portus*, *лука*; **ναῦται** – nom mpl, ναῦτης *nauta*, *морнар*; **Ὅμηρος** – nom msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хомер*; **ὀπλιταὶ** – nom mpl, ὀπλίτης *hoplīta*, *хоплит*; **патрида** – acc fsg, πατρίς *patria*, *отаџбина*, *домовина*; **ποιμένας** – acc mpl, ποιμὴν *pastor*, *пастир*; **Σπαρτάκου** – gen msg, Σπάρτακος *Spartācus*, *Спартак*; **ὕλη** – dat fsg, ὕλη *silva*, *шума*; **χειμῶνι** – dat msg, χειμῶν *hiems*, *зима*. **Придеви**: **ἀγαθοὺς** – acc mpl, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **ἀθάνατος** – nom fsg, ἀθάνατος *immortalis*, *бесмртан*; **αἰσχρὰ** – acc npl, αἰσχρός *turpis*, *срамотан*; **μικραὶ** – nom fpl, μικρός *parvus*, *мален*; **συχναὶ** – nom fpl, συχνός *multus*, *мног*; **φιλάνθρωποι** – nom mpl, φιλάνθρωπος *humānus*, *човјекољубив*; **χρηστοὶ** – nom mpl, χρηστός *probus*, *честит*, *поштен*. **Члан**: **αἱ** – nom fpl, **ἡ** – nom fsg, **ἡ** – nom mpl, **ὁ**; **τά** – acc npl, **τῇ** – dat fsg, **ἡ**; **τῆν** – acc fsg, **ἡ**; **τοῖς** – dat mpl, **ὁ**; **τοῦ** – gen msg, **ὁ**; **τῷ** – dat msg, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**. **Глаголи**: **εἰοῖ(v)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; **ἐοῖ(v)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; **ἔχουοῖ(v)** – 3pl ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἦοῖαν** – 3pl ipf act, εἰμι *sum*, *бити*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **λέγουοῖ(v)** – 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **σφζουοῖ(v)** – 3pl ind praes act, σφζω *servo*, *спасавати*; **φεύγουοῖ(v)** – 3pl ind praes act, φεύγω *fugio*, *бјежати*. **Прилози**: **εἰκότως** – *jure*, *merito*, *право*, *с правом*; **πάνυ** – *omnīno*, *сасвим*; **ὡς** – *ut*, као. **Предлози**: **εἰς** – + dat, *ad*, *ка*, *у*; **ἐν** – + dat, *in*, *у*; **ἐπὶ** – + acc, *ad*, *ка*. **Везници**: **καὶ** – *et*, *-que*, *и*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Fama Spartāci, servōrum ducis, immortalis est.* **ii.** *Duces probi in pugnis patriam servant.* **iii.** *Duces bonos Homērus populōrum pastores appellat.* **iv.** *Graecōrum hoplītāe (Hoplitae Graeci) thoracem, galeam tibialia scutumque habent.* **v.** *Hieme nautae in portus fugiunt.* **vi.** *In silva multae sunt lusciniāe.* **vii.** *Delphīni, ut dicitur, omnīno humani sunt.* **viii.** *Merito anīmum ingrātum ad turpitudinem ducere dicunt.* **ix.** *Graecōrum clipei (Clipei Graeci) parvi erant.*

П р е в о д : **1.** *Слава Спартака, вође робова, бесмртна је.* **2.** *Честити војсковође у битка спасавају отаџвину.* **3.** *Хомер назива добре војсковође пастирима народа (народним пастирима).* **4.** *Грчки хоплити имају оклоп, кацигу, назубке и штит.* **5.** *Зими морнари бјеже у луке.* **6.** *У шуми налазе се многи славији.* **7.** *Делфини су, како се прича, сасвим човјекољубиви (привржени људима).* **8.** *С правом кажу да незахвалност води ка срамоти.* **9.** *Грчки штитови били су малени.*

ВЈЕЖБА κγ'. Αναλίζεραј и преведи: α' Οἱ ἐλπίοι πιστεῶντες σφάλλονταὶ πολλάκις. β' Οἱ διδάοκαλοὶ τοῦς παιδάς οπουδαίως μανθάνοντάς στέργουοῖν. γ' Ὑπνος πάσης

ἐστὶν ὑγίειᾶ νόσου. δ' Θαλῆς ἀρχὴν τῶν πάντων ὕδωρ λέγει. ε' Μελέτη τὸ πᾶν. ς' Πρὸ ἅπαντος πράγματος βουλευόμεθα.

Г р а д и в о : промјена именица *nt*-основа (GGJ, §139–140, §142); промјена придјева *пᾶς, πάσᾶ, πᾶν* (GGJ, §193); промјена партиципа презенте активног тематских глагола (GGJ, §141–142, §145, §231–233) и атематског глагола *εἶμι* (GGJ, §315). (GGJ, §)

П о ј а в е : *ορτοτοναυζија енклитике*, у *πάσης ἐστίν*; *конгруенција* именице женског рода *ο*-основа и придјева, у *πάσης νόσου*; *δβα акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у *ἀρχὴν ὕδωρ λέγει*, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*aquam principium appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*с воду назива почелом*); *елипса*, тј. изостанак гл. *εἶμι*, у *μελέτη τὸ πᾶν* (*sc. ἐστίν*); *парафраза*, у грч. *μελέτη τὸ πᾶν*, тј. лат. *nihil sine exercitatioe*.

А н а л и з а : Именице: **ἀρχήν** – acc fsg, ἀρχή *initium, principium, почетак*; **διδάσκαλοι** – nom mpl, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **ἐλπίσῖ** – dat fpl, ἐλπίς *spes, expectatio, нада*; **Θαλῆς** – nom msg, Θαλής *Thales, Талес*; **μελέτη** – nom fsg, μελέτη *cura, industria, вјежба, вјежбање, старање*; **νόσου** – gen fsg, νόσος *morbus, болест*; **παίδᾶς** – acc mpl, παῖς *puer, дјечак, pl дјеца*; **πράγματος** – gen nsg, πράγμα *res, negotium, дело, посао*; **ὑγίειᾶ** – nom fsg, ὑγίειᾶ *remedium, лијек*; **ὑδωρ** – acc nsg, ὕδωρ *aqua, вода*; **ὑπνος** – nom msg, ὕπνος *somnus, сан*. Придјеви: **ἅπαντος** – gen nsg, ἅπας *omnis, св, сваки*; **πᾶν** – nom nsg, πᾶς *omnis, св, цео, сваки*; **πάντων** – gen npl, πᾶς *omnis, св, цео, сваки*; **πάσης** – gen fsg, πᾶς *omnis, св, цео, сваки*. Члан: **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τὸ** – nom nsg, **τὸ**; **τούς** – acc mpl, **ὁ**; **τῶν** – gen npl, **τὸ**. Глаголи: **βουλευόμεθα** – 1pl ind praes mp, βουλεύω *delibēro, размишљами*; **ἐστί(ν)** – 3pl ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *appello, звати, називати*; **μανθάνοντάς** – acc mpl pt praes act, μανθάνω *disco, учити*; **πιστεύοντες** – nom nompl pt praes act, πιστεύω *credo, вјеровати, уздати се*; **στέργουσί(ν)** – 3pl ind praes act, στέργω *amo, љубити, вољети*; **σφάλονται** – 3pl ind praes mp, σφάλω *fallo, варати*. Прилози: **πολλάκις** – *saepe, често*; **σπουδαίως** – *diligenter, sedūlo, марљиво*. Предлози: **πρὸ** – + gen, *ante, прије, yочи*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Spebus credentes (sperantes) saepe falluntur.* **ii.** *Magistri amant discipulos diligenter discentes (discipulos diligentes).* **iii.** *Omnis morbi somnus remedium est.* **iv.** *Thales aquam omnium rerum principium appellat.* **v.** *Nihil sine exercitatioe.* **vi.** *Omnia ante acta delibramus.*

П р е в о д : **1.** Они који вјерују надама често се варају. **2.** Учитељи воле дјецу која марљиво уче. **3.** Сан је лијек сваке болести. **4.** Талес воду назива почелом свих ствари. **5.** Вјежбање је све. **6.** Размишљамо yочи сваког дјела.

ВЈЕЖБА кδ'. Анализирај и преведи: ΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΙ. Παρὰ τοῖς παλαιοῖς οἱ πεζοὶ στρατιῶται εἰσὶν ὀπλίται ἢ πελτασταί. Οἱ μὲν ὀπλίται κόρυθαῖς φέρουσι καὶ θώρακᾶς καὶ κνημίδᾶς καὶ ἀσπίδᾶς καὶ λόγχᾶς καὶ μαχαίρᾶς. Αἱ δὲ κόρυθες σκῶτιναί ἢ χαλκαῖ εἰσὶν, οἱ θώρακες χαλκοὶ, χαλκαῖ καὶ αἱ κνημίδες. Βόειον δὲ δέρμα τᾶς ἀσπίδᾶς ἐγκαλύπτει, μακρὰ αἱ λόγχαί εἰσὶν, μικρὰ δὲ αἱ μάχαιραῖ. Ὑστερον δὲ τοῖς ὀπλίταις ἀντὶ θωράκων χιτῶνες λινοὶ ἦσαν. Τοῖς δὲ γυμνήταις καὶ τοῖς πελτασταῖς ὄπλα ἐστὶ πρὸς τῇ πέλτῃ τόξον ἢ σφενδόνη ἢ ἀκόντιον.

П о ј а в е : *супстантивизација*, у оἱ παλαιοί (= лат. *antiqui homines, рђрђли*, срп. *древни људи, народи*); *енклиза*, у *στρατιῶται εἰσὶν* и *χαλκαῖ εἰσὶν*; *ορτοτοναυζија енклитике*, у *λόγχαί εἰσὶν* и *ὄπλα ἐστίν*; *присвојни датив* (*dativus possessivus*), у грч. *τοῖς ὀπλίταις χιτῶνες λινοὶ ἦσαν* и *τοῖς γυμνήταις καὶ τοῖς πελτασταῖς ὄπλα ἐστίν* и лат. *erant hoplitis & chitonēs de lino texti et gymnētis peltastisque sunt tela*, који се на српски углавном преводи помоћу номинатива и глагола *имами* (*хоплити су имали ланене хитоне и гимнаети и пеластии имају као оружје*); *конгруенцију* nom nsg са 3sg глагола (*τὰ ζῶᾶ τρέχει*), у *ὄπλα ἐστίν*; *апозивија*, у грч. *ὄπλα ἐστὶ τόξον ἢ σφενδόνη ἢ ἀκόντιον*, која се на латински преводи такође апозицијом (*tela sunt vel arcus vel fundae vel ptila*) а на српски помоћу ријечѝ као или за (*као оружје имају лџк, праћку или копље*).

А н а л и з а : Именице: **ἀκόντιον** – nom nsg, ἀκόντιον *pilum, копље*; **ἀσπίδᾶς** – acc fpl, ἀσπίς *scutum, clipeus, штит*; **γυμνήταις** – dat mpl, γυμνήτης *gymnēta, гимнает*; **δέρμα** – nom nsg, δέρμα *corium, кожа*; **Ἑλλήνων** – gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **θώρακᾶς** – acc mpl, θώραξ *thorax, оклоп*; **θώρακες** – nom mpl, θώραξ *thorax, оклоп*; **θωράκων** – gen mpl, θώραξ *thorax, оклоп*; **κνημίδᾶς** – acc fpl, κνημῖς *tibiāle, назубак*; **κνημίδες** – nom fpl, κνημῖς *tibiāle, назубак*; **κόρυθαῖς** – acc fpl, κόρυς *galea, кацмига*; **κόρυθες** – nom fpl, κόρυς *galea, кацмига*; **λόγχαῖ** – nom fpl,

λόγχη *hasta, lancea, копље*; **λόγχᾱς** – acc fpl, λόγχη *hasta, lancea, копље*; **μάχαιρα** – nom fpl, μάχαιρά *gladius, маχ*; **μαχαιρᾱς** – acc fpl, μάχαιρᾱ *gladius, маχ*; **ὄπλα** – nom npl, ὄπλᾱ *tela*; **ὀπλίται** – nom mpl, ὀπλιτῆς *hoplīta, хоплит*; **ὀπλίταις** – dat mpl, ὀπλιτῆς *hoplīta, хоплит*; **πεζοί** – nom mpl, πεζός *pedes, нјешиак*; **πελταστοί** – nom mpl, πελταστής *peltasta, пелтаст*; **πελτασταίς** – dat mpl, πελταστής *peltasta, пелтаст*; **πέλτη** – dat fsg, πέλτη *pelta, шитум*; **στρατιώται** – nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; **σφενδόνη** – nom fsg, σφενδόνη *funda, праћка*; **τόξον** – nom nsg, τόξον *arcus, лџк*; **χιτῶνες** – nom mpl, χιτῶν *chiton, хитон*. **Пријдеви**: **βόειον** – nom nsg, βόειος *bubūlus, зовећу*; **λινοί** – nom mpl, λινοῦς *de lino textus, ланен*; **μακρᾱί** – nom fpl, μακρός *longus, дуге, дугачак*; **μικρᾱί** – nom fpl, μικρός *parvus, curtus, мален, кратак*; **παλαιοίς** – dat mpl, παλαιός *antiquus, vetus, стар, древан*; **σκότιναι** – nom fpl, σκότινος *de corio, кожнат*; **χαλκαί** – nom fpl, χαλκός *aënis, бронзан, бакаран*; **χαλκοί** – nom mpl, χαλκός *aënis, бронзан, бакаран*. **Члан**: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **οἱ** – nom mpl, ὁ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τῆ** – dat fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: **ἐγκαλύπτει** – 3sg ind praes act, ἐγκαλύπτω *velo, прекривати*; **εἰσὶ(v)** – 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ipf act, εἰμί *sum, бити*; **φέρουσσι(v)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити*. **Прилози**: **ὑστερον** – *postea, доцније, касније*. **Предлози**: **ἀντι** – + gen, *pro, испред*; **παρά** – + dat, *apud, код*; **πρός** – + dat, *praeter, осим*. **Везници**: **ἤ** – *aut, vel, или*; **καί** – *et, -que, u. Речце*: **δέ** – *autem, vero, а, пак*.

T r a n s l a t i o : GRAECORVM PEDĪTES (PEDĪTES GRAECI). Apud pōrulos antiquos pedītes hoplītae vel peltastae sunt. Hoplītae galeas, thoraces, tibialia, clipeos, lanceas & gladios ferunt. Galeae vel de corio vel de aere sunt, thoraces de aere; de aere & tibialia (sunt). Clipeos autem bubūlum corium velat (Clipei autem bubūlo corio velantur); lanceae longae sunt, gladii vero curti. Postea vero erant hoplītis pro thoracibus & chitōnes de lino texti. Gymnētis peltastisque autem tela sunt praeter peltas vel arcus vel fundae vel p̄la.

П р е в о д : ГРЧКИ ПЈЕШАЦИ. Код старих народа нјешиаци су хоплити или пелтасти. Хоплити носе кациге, оклопе, назубке, шитумове, копља и мачеве. Кациге су од коже или од бронзе, оклопи од бронзе; од бронзе (су) и назубци. Шитумове пак прекрива волујска кожа; копља су дугачка, а мачеви кратки. Доцније су хоплити испред оклопа имали и ланене хитоне. А гимнаети и пелтасти осим шитума имају као оружје лџк, праћку или копље.

ВЈЕЖБА 5. Μετάφραζε: 1. Дужност је добрих грађана да се боре за отаџбину. 2. Дјецу право (с правом) зовемо надом домовине. 3. Многи људи хране се козјим млијеком. 4. Либија (Африка) је домовина лавова, а Индија слонова. 5. Ајант је сличан гиганту. 6. Кућа се освјетљује свјетилкама. 7. У позориштима гледамо нове драме. 8. Славна је пobjеда Хелена код Саламине. 9. Вукови су лоши чувари оваца и коза. 10. Храбре војнике поређујемо са лавовима.

А н а л и з а : **Именице**: **Ајант** – Αἴας; **војник** – στρατιώτης; **вук** – λύκος; **гигант** – γίγας; **грађанин** – πολίτης; **дјеца** – παῖδες; **домовина** – πατρίς; **драма** – δράμα; **Индија** – Ἰνδική; **коза** – αἴς; **кућа** – οἶκος; **лав** – λέων; **Либија** – Λιβύη; **млијеко** – γάλα; **нада** – ἐλπίς; **овца** – πρόβατον; **отаџбина** – πατρίς; **пobjеда** – νίκη; **позориште** – θέατρον; **Саламина** – Σαλαμίς; **свјетилка** – λάμπας; **слон** – ἐλέφας; **Хелен** – Ἑλλην; **чувар** – φύλαξ. **Пријдеви**: **добар** – ἀγαθός; **џлош** – κακός; **мног** – πολὺς; **нов** – καινός; **славан** – ἔνδοξος; **сличан** – ὅμοιος; **храбар** – ἀνδρείος. **Глаголи**: **бити** – εἰμί; **борити се** – μάχομαι; **гледати** – βλέπω; **звати** – ὀνομάζω; **освјетљавати** – καταλάμπω; **поређивати** – εἰκάζω; **хранити** – τρέφω. **Прилози**: **ноћу** – νυκτός; **право** – εἰκότως. **Предлози**: **код** – ἐν; **у** – ἐν; **за** – ὑπέρ. **Везници**: **и ... и** – τέ καί. **Речце**: (ὁ...) **а** – μὲν ... δέ.

Μ ε τ ᾱ φ ρ ᾱ σ ῖ ς : **α'** Ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστὶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μάχεσθαι. (Π ο j α в e : **парафраза** грч. ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστὶν (= лат. *civium bonorum est*), тј. срп. *дужност је добрих грађана да*; **енклиза**, у политῶν ἐστὶν.) **β'** Τοὺς παῖδας εἰκότως τῆς πατρίδος ἐλπίδα ὀνομάζομεν. (Π ο j α в e : **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у тоῦς παῖδας ἐλπίδα ὀνομάζομεν.) **γ'** Οἱ πολλοὶ τῶν αἰγῶν γάλακτι τρέφονται. (Π ο j α в e : **супстантивизирани пријдев**, у грч. οἱ πολλοί, тј. срп. *многи људи*; **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у τῶν αἰγῶν γάλακτι; **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*), у τῶν αἰγῶν γάλακτι.) **δ'** Ἡ μὲν Λιβύη τῶν λεόντων, ἡ δ' Ἰνδικὴ τῶν ἐλεφάντων πατρίς ἐστὶν. (Π ο j α в e : **енклиза**, у πατρίς ἐστὶν.) **ε'** Ὁ Αἴας τῶν γίγαντι ὅμοιος (ὁμοίος) ἐστὶν. (Ποјаве: **енклиза**, у ὁμοίος (ὁμοίος) ἐστὶν.) **ς'** Ὁ οἶκος νυκτός καταλάμπεται ταῖς λάμπασι. (Π ο j α в e : **генитив времена** (*genitivus temporis*), у νυκτός.) **ζ'** Ἐν θεάτροις τὰ καινὰ δράματα βλέπομεν. **η'** Ἐνδοξὸς ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐν Σαλαμῖνι νίκη. (Π ο j α в e : **енклиза**, у ἔνδοξος ἐστὶν.) **θ'** Οἱ λύκοι κακοὶ αἰγῶν τε καὶ προβάτων φύλακές εἰσιν. (Π ο j α в e : **енклиза**, у φύλακές εἰσιν.) **ι'** Στρατιώτᾱς ἀνδρείους τοῖς

λέουσι εικάζομεν. (Π ο j а в е : *рекија* грч. гл. εικάζω (+acc & dat) koja се разликује од рекције срп. гл. *поређивати* (+acc ca +int).)

ВЈЕЖБА кε'. Αναλιзирај и преведи: α' Οι Ῥωμαίοι καὶ μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην εὐέλπιδες ἦσαν. β' Ἄχαριν ἄνθρωπον οὐ στέργομεν. γ' Τὸ ἐλεύθερον τὸ εὐδαιμόν ἐστίν. δ' Τὸν ἄνθρακᾶ μέλανᾶ χρυσὸν λέγουσιν. ε' Αἱ ἐλπίδες ἄφρονες ὥπερ οἱ κακοὶ ἡγεμόνες εἰς ὄλεθρον ἄγουσιν. ς' Τοὺς τῆς χώρᾶς ἄρχοντάς ἐπιστήμονᾶς δεῖ εἶναι. ζ' Χαλεπὸς ἦν ὁ τῶν ταλάνων δούλων βίος. η' Μετὰ τῆς ἡδονῆς τὰς χαριέσσᾶς Ἀνακρέοντος ᾠδᾶς ἀναγιγνώσκομεν. θ' Ὁ παλαιὸς φιλόσοφος διδάσκει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἄκοντες, οὐχ ἐκόντες ἀμαρτάνουσιν.

Г р а д и в о : промјена придјева денталних основа; промјена придјева *n*-основа (укључујући придјев мѣлᾶς, мѣλανᾶ, мѣλᾶν) (GGJ, §131, §136, §144, §192); промјена придјева *nt*-основа (GGJ, §144).

Π ο j а в е : *енклиза*, у εὐδαιμόν ἐστίν; *сунстантивизација*, у τὸ ἐλεύθερον (= лат. *libertas*, срп. *слобода*) и τὸ εὐδαιμόν (= лат. *felicitas*, срп. *срећа*); *дѣа акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὸν ἄνθρακᾶ μέλανᾶ χρυσὸν λέγουσιν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*carbōnem atrum aurum appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*body назива почелом и називају незахвалност вѣдом*); *бездлични глагол*, у δεῖ, који се на грчком конструише са акузатив и инфинитивом (тоὺς τῆς χώρᾶς ἄρχοντάς ἐπιστήμονᾶς δεῖ εἶναι), што се пореди са латинским, гдје му одговара лат. гл. *decet*, *oportet*, који се такође конструише са акузативом и инфинитивом (*provinciārum praefectos scientia praeditos esse oportet*), а што се, опет, разликује од срског, дје му одговара гл. *треба* (да...); *негација оуχ*, која овако гласи оштрог хака (оуχ ἐκόντες); *изрѣчна реченица* ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἄκοντες, οὐχ ἐκόντες ἀμαρτάνουσιν, која се на срп. преводи такође изричном реченицом (да људи греше нерадо, а не радо) а на латински акузативом са инфинитивом (*homīnes nolentes, non volentes errāre*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀνακρέοντος** – gen msg, Ἀνακρέων *Anacreon*, *Анакреонт*; **ἄνθρακᾶ** – acc msg, ἄνθραξ *carbo*, *угаљ*; **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *чѣвјек*; **ἄνθρωπον** – acc msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *чѣвјек*; **ἄρχοντάς** – acc mpl, ἄρχων *praefectus*, *владар*; **βίος** – nom msg, βίος *vita*, *живот*; **ἐλπίδες** – nom fpl, ἐλπίς *spes*, *нада*; **δούλων** – gen mpl, δούλος *servus*, *рѣб*; **ἡγεμόνες** – nom mpl, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **ἡδονῆς** – gen msg, ἡδονή *voluptas*, *delectatio*, *delectus*, *веселје*, *радост*, *наслада*; **Κάνναις** – dat fpl, Κάνναι *Cannae*, *Кана*; **μάχην** – acc fpl, μάχη *pugna*, *битка*; **ὄλεθρον** – acc mpl, ὄλεθρος *perniciēs*, *пропаст*; **Ῥωμαίοι** – nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus*, *Римљанин*; **φιλόσοφος** – nom msg, φιλόσοφος *philosophus*, *филозоф*; **χρυσὸν** – acc msg, χρυσοῦς *aurum*, *злато*; **χώρᾶς** – gen fsg, χώρᾶ *terra*, *provincia*; **ᾠδᾶς** – acc fpl, ᾠδή *carmen*, *пјесма*. Придјеви: **ἄκοντες** – nom mpl, ἄκων *nolens*, *нерад*; **ἄφρονες** – nom fpl, ἄφρων *imprudens*, *неразуман*; **ἄχαριν** – acc msg, ἄχαρις *ingrātus*, *незахвалан*; **ἐκόντες** – nom mpl, ἔκων *volens*, *рад*; **ἐλεύθερον** – nom msg, ἐλεύθερος *liber*, *слободан*; **ἐπιστήμονᾶς** – acc mpl, ἐπιστήμων *scientia praeditus*, *уѣн*; **εὐδαιμόν** – nom msg, εὐδαιμών *beātus*, *felix*, *срећан*; **εὐέλπιδες** – nom mpl, εὐελπίς *bona spe fretus*, *ниѣ наде*; **κακοὶ** – nom mpl, κακός *mālus*, *зло*, *лош*; **μέλανᾶ** – acc msg, мѣлᾶς *ater*, *niger*, *црн*; **παλαιός** – nom msg, παλαιός *antiquus*, *vetus*, *стар*, *дрѣван*; **ταλάνων** – gen mpl, τάλας *miser*, *биједан*; **χαλεπός** – nom msg, χαλεπός *durus*, *тежак*; **χαριέσσᾶς** – acc fpl, χαριεῖς *lepīdus*, *угодан*, *драг*, *мио*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τὴν** – acc fsg, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τὸ** – nom msg, τὸ; **τόν** – acc msg, ὁ; **τοὺς** – acc mpl, οἱ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄγουσιν**(v) – 3pl ind praes act, ἄγω *duco*, *водити*; **ἀμαρτάνουσιν**(v) – 3pl ind praes act, ἀμαρτάνω *erro*, *грешишти*; **ἀναγιγνώσκομεν** – 1pl ind praes act, ἀναγιγνώσκω *lego*, *читати*; **δεῖ** – 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *потребно је*, *треба*; **διδάσκει** – 3sg ind praes act, διδάσκω *doceo*, *подучавати*; **εἶναι** – inf praes act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἐστί**(v) – 3sg ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἦσαν** – 3pl indf ipf act, εἶμι *sum*, *бити*; **λέγουσιν**(v) – 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **στέργομεν** – 1pl ind praes act, στέργω *amo*, *вољети*, *љубити*. Предлози: **εἰς** – + acc, *in*, *y*; **ἐν** – + dat, *in*, *y*; **μετὰ** – + gen, *cum*, *ca*, *y*; **μετὰ** – + acc, *post*, *након*. Везници: **καί** – *et*, *-que*, *и*; **ὅτι** – acc + inf, *da*; **ὥπερ** – (*vel*)*ut*, *као*, *попут*. Речце: **οὐχ**(x) – *non*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Romāni erant bona spe freti et post pugnam apud Cannas (pugnam, cladem Cannensem).* **ii.** *Homīnem ingrātum non amātus.* **iii.** *Libertas felicitas est.* **iv.** *Carbōnem aurum atrum appellat.* **v.** *Imprudentes spes velut duces māli ad perniciem ducunt.* **vi.** *Provinciārum praefectos scientia praeditos esse oportet.* **vii.** *Dura erat miserōrum serōrum vita.* **viii.** *Cum delectatione lepīda Anacreontis carmīna legimus. (Delectāmur lepīda Anacreontis carmīna legendo.)* **ix.** *(Ille) antīquus philosophus docet homīnes nolentes, non volentes errāre.*

Превод: **1.** Римљани су били пуни наде и након битке у Кани (канске битке). **2.** Не волимо незахвалног човјека. **3.** Слобода је срећа. **4.** Угаљ називају црним златом. **5.** Неразумне наде воде у пропаст попут лоших војсковођа. **6.** Треба да владари земаља буду учени. **7.** Тежак је био живот биједних робова. **8.** Са уживањем читамо миле Анакреонтове пјесме. (Уживамо читајући миле Анакреонтове пјесме.) **9.** Древни филозоф подучава да људи греше нерадо, а не радо.

ВЈЕЖБА II. Μετάφραζε: **i.** *Servītus hominībus odiōsa est.* **ii.** *Scientia homīnes vanā superstitiōne liberat.* **iii.** *In patriae pericūlo cives non dormiunt.* **iv.** *Hostes inhumānos merīto punīmus.* **v.** *Animalia in terrā & in mari vivunt.* **vi.** *Pylādes & Orestes verae amicitiae exemplaria sunt.* **vii.** *Dalmātae Romanōrum hostes erant.* **viii.** *Diligentibus discipūlis elementa linguae Latīnae facilia sunt.*

Анализа: Именице: *amicitia* – φιλιᾱ; *animal* – ζῷον; *civis* – πολίτης; *Dalmātae* – Δαλμάτης; *diligens* – σπουδαῖος; *discipūlus* – μαθητής; *elementum* – στοιχεῖον; *exemplar* – παράδειγμα; *homo* – ἄνθρωπος; *hostis* – πολέμιος; *lingua* – γλώττᾱ; *mare* – θάλαττᾱ; *Orestes* – Ὀρέστης; *patria* – πατρίς; *pericūlum* – κίνδυνος; *Pylādes* – Πυλάδης; *Romanus* – Ῥωμαῖος; *scientia* – ἐπιστήμη; *servītus* – δουλειᾱ; *superstitio* – δεισιδαιμονία; *terra* – γῆ. Придјиви: *facilis* – ῥᾱδιος; *inhumanus* – ἀπάνθρωπος; *Latinus* – Ῥωμαῖκος; *odiōsus* – ἐχθρός; *vanus* – μάταιος; *verus* – ἀληθινός. Глаголи: *dormio* – καθεύδω; *libero* – ἀπαλλάττω, λύω; *punio* – κολάζω; *sum* – εἰμί; *vivo* – βίον διάγω. Прилози: *merito* – εἰκότως. Предлози: *in* – ἐν, κατὰ. Везници: *et* – καί. Речце: *non* – οὐ.

Μετὰφρασις: **α'** Ἡ δουλειᾱ τοῖς ἀνθρώποις ἐχθρά ἐστίν. (Ποјава: *енκлиза*, у ἐχθρά ἐστίν.) **β'** Ἡ ἐπιστήμη τοὺς ἀνθρώπους τῆς ματαιᾱς δεισιδαιμονίᾱς ἀπαλλάττει (λβει). (Ποјава: *γενитив одвајања* (*genitīvus separatiōnis*), у τῆς ματαιᾱς δεισιδαιμονίᾱς.) **γ'** Ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ οἱ πολῖται οὐ καθεύδουσιν. (Ποјава: *објектни генитив*, у ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ.) **δ'** Τοὺς ἀπάνθρωπους πολέμιους εἰκότως κολάζομεν. **ε'** Τὰ ζῷᾱ βίον διάγει κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾱν. (Ποјава: *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾱ τρέχει), у τὰ ζῷᾱ βίον διάγει; *парафраза* грч. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾱν, тј. лат. *n terrā & in mari* (= *terrā marique*)). **ς'** Πυλάδης καὶ Ὀρέστης παραδειγματᾱ τῆς ἀληθινῆς φιλιᾱς εἰσίν (ἐστόν). (Ποјава: *именски предикат*, у παραδειγματᾱ τῆς ἀληθινῆς φιλιᾱς εἰσίν (ἐστόν), у којем у грчком обично не стоји члан; *енклиза*, у φιλιᾱς εἰσίν (ἐστόν).) **ς'** Οἱ Δαλμάται τῶν Ῥωμαῖων πολέμοι (τοῖς Ῥωμαῖοις πολέμοι) ἦσαν. **η'** Τοῖς σπουδαῖοις μαθηταῖς τὰ τῆς Ῥωμαῖκῆς γλώττης στοιχεῖα ῥᾱδιᾱ ἐστίν. (Ποјава: *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾱ τρέχει), у τὰ τῆς Ῥωμαῖκῆς γλώττης στοιχεῖα ἐστίν.)

ВЈЕЖБА III. Μετάφραζε: **i.** *Graecia, Romam scientiā supēras.* **ii.** *Issa nautārum patria est.* **iii.** *Historia lux veritātis est.* **iv.** *Graecōrum coloniae in litōre Dalmatiae erant.* **v.** *Mel in ore, fel in corde.*

Анализа: Именице: *colonia* – ἀποικία; *cor* – καρδιά, θυμός; *Dalmatia* – Δαλματία; *fel* – χολή; *Graecia* – Ἑλλάς; *Graecus* – Ἕλλην; *historia* – ἱστορία; *Issa* – Ἴσοᾱ; *litus* – ἀκτῆ; *lux* – φῶς; *mel* – μέλι; *nauta* – ναυτής; *os* – στόμα; *patria* – πατρίς; *Roma* – Ῥώμη; *scientia* – ἐπιστήμη; *veritas* – ἀληθειᾱ. Глаголи: *sum* – εἰμί; *supēro* – ὑπερέχω. Предлози: *in* – ἐν.

Μετὰφρασις: **α'** Ἡ Ἑλλάς, τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Ῥώμης ὑπερέχεις. (Ποјава: *рекција* грч. гл. ὑπερέχω (+gen & dat) која се разликује од рекције лат. гл. *supēro* (+acc & abl).) **β'** Ἡ Ἴσοᾱ τῶν ναυτῶν πατρίς ἐστίν. (Ποјава: *именски предикат*, у τῶν ναυτῶν πατρίς ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан; *енклиза*, у πατρίς ἐστίν) **γ'** Ἡ ἱστορία φῶς τῆς ἀληθείᾱς ἐστίν. (Ποјава: *именски предикат*, у φῶς τῆς ἀληθείᾱς ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан; *ортонација енклитике*, у ἀληθείᾱς ἐστίν.) **δ'** Αἱ τῶν Ἑλλήνων ἀποικίαι ἐν ἀκτῇ τῆς Δαλματίας εἰσίν. (Ποјава: *ортонација енклитике*, у Δαλματίας εἰσίν.) **ε'** Τὸ μὲν μέλι ἐν τῷ στόματι, ἡ δὲ χολή ἐν τῇ καρδίᾱ (ἐν τῷ θυμῷ).

ВЈЕЖБА IV. Μετάφραζε: **i.** *Patria est commūnis mater omnium civium.* **ii.** *Dies juventūtis similes sunt diebus veris.* **iii.** *Consūles erant duces militum.* **iv.** *Fortem virum pericūla non terrent.* **v.** *Frigus fructibus nocet.*

Α ν α λ ι ζ α : Именице: *civis* – πολίτης; *consul* – ύπατος; *dies* – ημέρᾱ; *dux militum* – στρατηγός; *frigus* – κρυμός; *fructus* – καρπός; *juventus* – νεότης; *mater* – μήτηρ; *miles*, *v. dux militum*; *patria* – πατρίς; *periculum* – κίνδυνος; *ver* – ἔαρ; *vir* – ἄνθρωπος. Придејви: *commūnis* – κοινός; *fortis* – ἀνδρείος; *omnis* – πᾶς; *similis* – ὅμοιος (ὁμοίος). Глаголи: *sum* – εἰμί; *noceo* – βλάπτω; *terreo* – ταραττώ. Речце: *non* – οὐ.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α΄** Ἡ πατρίς ἐστὶν κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν. (Π ο j α в e : *енκлиза*, у πατρίς ἐστὶν; *именски предикат*, у κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν ἐστὶν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **β΄** Αἱ τῆς νεότητος ἡμέραι ὅμοιαι (ὁμοίαι) εἰσὶν ταῖς τοῦ ἔαρος ἡμέραις. (Π ο j α в e : *енκлиза*, у ὅμοιαι (ὁμοίαι) εἰσὶν.) **γ΄** Οἱ ὑπατοὶ ἦσαν στρατηγοί. (Π ο j α в e : *именски предикат*, у ἦσαν στρατηγοί, у којем у грчком обично не стоји члан.) **δ΄** Τὸν ἀνδρείον ἄνθρωπον οὐ ταραττοῦσὶ οἱ κίνδυνοί. **ε΄** Ὁ κρυμὸς τοῖς καρποῖς βλάπτει.